

Ledare, nr. 3, 2022

Maria Wurlander^{1*} & Jan Stockfors²

¹*Stockholms universitet, Sverige* & ²*Sveriges lantbruksuniversitet, Sverige*

Det är dags att stänga boken för 2022 och vi kan konstatera att det gånge året var Högre utbildnings näst starkaste år räknat i antal inskickade manuskript, bara år 2021 har vi fått fler texter tillsända oss (2021: 102 st; 2022: drygt 80 st). Stort tack för det alla skribenter!

Den vanligaste bidragsformen var 2022 liksom tidigare år vetenskapliga artiklar. Men vi kan också notera att intresset för tidskriftens nya format Fördjupad diskussion, vilket lanserades förra året, växer. Debutåret 2021 publicerade vi två texter i denna bidragsform, 2022 ytterligare fyra och vi kan redan nu se att antalet texter vilka publiceras som Fördjupad diskussion kommer att vara ännu större det kommande året. I redaktionen ser vi en stor potential för det mer fria format som Fördjupad diskussion erbjuder. Här finns utrymmet att återuppliva den försummade genren vetenskaplig essä, liksom att skriva mer tesdrivande texter eller provokativa debattinlägg. En publicering som Fördjupad diskussion förutsätter att texten är väl förankrad vetenskapligt, men här finns inte den vetenskapliga artikelns i övrigt strikta inramning.

Arbetet med teman där redaktionen under en begränsad tid efterlyser bidrag inom ett avgränsat område har också utökats de senaste åren. I skrivande stund är arbetet med temat ”Högre utbildning och Coronapandemin” på väg att slutföras och de publicerade bidragen kommer inom kort att knytas ihop till en temasida. Arbetet med nästa tema ”Att utbilda för det professionella omdömet” är i full gång. Deadline för att skicka in bidrag var den 31 december 2022 och redaktionen kommer att arbeta med de inskickade bidragen under året som kommer. Tidskriftens nya sätt att arbeta med teman, där bidrag knyts samman på en särskild temasida, gör det möjligt för läsare att direkt få tillgång till ett modererat urval av artiklar på ett visst tema. På så sätt går det att snabbt få ett problemområde belyst på ett mångfacetterat och samtidigt fokuserat sätt.

Tre av årets fyra Fördjupad diskussion-texter publiceras här i nummer tre. **Håkan Salwén** går i **Tröskelbegrepp skymmer sikten** till botten med just begreppet ”tröskelbegrepp”. Varifrån kommer det och vilken funktion kan det ha i högskolepedagogisk forskning och utveckling? Salwéns slutsats är att ”tröskelbegrepp” varken bidrar till fruktbar vetenskaplig teoribildning eller ger några nya praktiska implikationer. Istället för att klargöra hur vi lättare kan stödja studenternas lärande riskerar antaganden om tröskelbegrepp snarare att skymma sikten.

Robert Holmberg och Rebecca Selberg tar sig i formen Fördjupad diskussion an ämnet akademisk frihet i relation till triggervarningar och ”cancelkultur”. Under rubriken **Mellan kulturkrig och byråkrati – om akademisk frihet och universitetslärares professionalitet** diskuterar författarna hoten mot den akademiska friheten. De konstaterar att den måste värnas, men också att den måste definieras samt att akademisk frihet alltid är kopplad till akademiskt ansvar. Det finns ett antal faktorer som enligt författarna hotar den akademiska friheten i Sverige, men studenters krav utgör inte ett av de större hoten.

*Författarkontakt: Maria Weurlander, e-post: maria.weurlander@edu.su.se

Artiklar och reflektioner är kollegialt granskade. Övriga bidragstyper granskas av redaktionen. Se <https://hogreutbildning.se> ISSN 2000-7558

©2022 Maria Wurlander & Jan Stockfors. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to share their work (copy, distribute, transmit) and to adapt it, under the condition that the authors are given credit, that the work is not used for commercial purposes, and that in the event of reuse or distribution, the terms of this license are made clear.

Citation: Wurlander, M. & Stockfors, J. (2022). «Ledare, nr. 3, 2022», *Högre utbildning*, 12(3), 92–93. <https://doi.org/10.23865/hu.v12.5372>

Det här numrets tredje Fördjupad diskussion är **Forskellige forståelser af problemorienteringudfordringer ved projektpædagogikken** av **Poul Nørgård Dahl**. Med Aalborg Universitet som case och kritisk diskursanalys som metod undersöker Dahl hur den speciellt danska versionen av problembaserat lärande (PBL) har förändrats från starten på 1970-talet till idag. Redan på 70-talet fanns det två olika diskurser kring PBL, en problemförstående och en problemlösande, men gemensamt för båda var att de aktuella ”problemen” skulle ha samhällelig och personlig relevans, studenten skulle själv ha upplevt problemet. Efter några förändringar av båda dessa diskurser under 80- och 90-tal är i dag de ursprungliga idéerna om samhällsrelevans nu reducerade till att studenterna ska tillägna sig av marknaden efterfrågade kompetenser.

En successiv förändring är att vi till Högre utbildning får fler och fler manuskript från våra nordiska grannländer. Poul Nørgård Dahl vars text vi tog upp i föregående stycke är från Danmark och det här numret rymmer också ett bidrag från Norge. Det är **Trine Ørbæks artikel Å utvikle digital kompetanse gjennom refleksjon over kroppslige og emosjonelle erfaringer – en lærerutdannings erfaringer**. I en autoetnografisk studie undersöker Ørbæk de kroppsliga och känslomässiga erfarenheter en lärarutbildare har fått när hon undervisar digitalt. Vilken betydelse har hennes erfarenheter i dessa dimensioner för de beslut hon löpande fattar i en undervisningssituation och för hur hon utvecklar sin digitala kompetens? Med avstamp hos bland andra Dewey och Fuchs visar Ørbæk på betydelsen av att reflektera över egna kroppsliga och känslomässiga upplevelser i undervisningssituationen.

Två artiklar belyser erfarenheter av den snabba omställningen till distansundervisning under pandemin. Den första artikeln är **Praktiske momenter på distans – Form og ämnesinnhold i naturvitenskap og teknik innen grunnskoleutdanningen under covid-19-pandemien** av **Johanna Frejd** och **Jonas Hallström** från Linköpings universitet. Studien undersöker hur praktiska momenter i naturvetenskap och teknik förändrades då undervisningen genomfördes på distans under pandemin. Resultaten visar att både undervisningens form och innehåll förändrades. Studenters möjlighet att själva tillämpa praktiska arbetssätt minskade och därmed snävades ämnesinnehållet in. Lärarna upplevde det svårare att få syn på om studenterna förstod och det genererade nya sätt att kommunicera och interagera med studenter. Studien ger lärdomar för framtida distansundervisning där praktiska momenter ingår.

Nästa artikel berör de snabba förändringar av undervisningen som pandemin medförde ur studenters perspektiv. **Patrik Hernwall, Annika Käck** och **Johan Stymne**, alla från Stockholms universitet, analyserade studenters upplevelser i **Norms, appropriation, and social affordances in studying in emergency remote teaching: a meta-analysis of student experiences**. Författarna har analyserat studentrapporter ur ett sociokulturellt perspektiv. Resultaten visar att studenterna upplevde en hel del utmaningar med distansundervisningen, exempelvis att det var distraherande att studera hemifrån och att de kände sig mer ensamma. Sättet att kommunicera förändrades vilket påverkade arbete i grupper. Under pandemin genomfördes även examinationerna på distans och studenterna i denna studie uppgav att de tyckte att kraven hade ökat. Det krävdes långa svar där de förväntades analysera eller reflektera på en begränsad tid. Författarna diskuterar resultaten i termer av förändrade normer, appropriering och sociala aspekter av distansundervisning.

Slutligen ingår ett bidrag i kategorin Reflekterad utbildningspraktik som rör forskarutbildning. **Sabine Gruber**, Mittuniversitetet, och **Kristina Gustafsson**, Linnéuniversitetet, diskuterar en forskarutbildningskurs i bidraget **Tid, process och progression: Att gå från nybörjare till forskare i en (tidspressad) forskarutbildning**. Med utgångspunkt i en forskarutbildningskurs i etnografiska metoder vars syfte är att bidra till doktoranders fördjupade lärprocesser diskuterar författarna vad som händer med kursutbud och kvalitet i en forskarutbildning där kraven på tidseffektivitet ständigt ökar.